

III

Rozdział I

-13-

Rozdział I: Organizacja nauczania.

§1 Pojęcie nauki, według Horakera nauki szkolnej

Jeśli przez organizację rozumiemy ujęcie w pewne stałe i określone formy jakiegoś współdziałania, wtedy już najprostsz sposób nauczania jednego ucznia przez jednego nauczyciela wymaga pewnej organizacji. Nazywając taką naukę jednostkową, możemy łatwo powiedzieć, czego potrzeba do jej organizacji. Wyznaczenie pewnych godzin, potrzeba lokalu, książek, przyborów, uczeń musi mieć zapewnioną możliwość wypracowywania zadań etc. Ta potrzeba organizacji nie występuje o wiele wyraźniej jeszcze, gdy nie jednego, lecz kilku uczniów uczy nauczyciel, lub gdy kilku nauczycieli uczy więcej uczniów. Taką naukę, gdzie więcej uczniów wspólnie pobiera naukę, nazywa się zbiorową. Z podziałem nauki na jednostkową i zbiorową w związku podział na domową czyli prywatną i na szkolną.
(własny)
Co rozumiemy przez szkołę? Stają organizację, zakład, poświęcony systematycznej nauce zbiorowej, udzielanej przez nauczycieli zawodowych. Widzimy więc, że nauka szkolna zawsze jest zbiorową, natomiast nauka domowa może być jednostkową albo

Def. Szkoła

Parabola

III

ROZDZIAŁ I: O...
Wzrost i rozwój

zbiórów, natomiast marka domowa może być technologiczną albo
 celi szkodowych. Wzrosty więc, że marka szkolna zawsze jest
cały systematyczny proces zbiorowy, udzielający przez naukę
 Co rozumiany przez szkołę? Stała organizacja, zaklad, podjęt
 rowę w związku podział na domowy czyli prywatny i na szkolny.
 Zawsze się zbiorowy. Z podziałem marki na technologiczną i zbio-
 Takie nauka, gdzie więcej uczniów wspólnie podjęta nauka, na-
 czytań, lub gdy kilka nauczycieli używa więcej uczniów.
 niej jeszcze, gdy nie jednego, lecz kilku uczniów używa na-
 gniecie. To potrzeba organizacyi nie występuje o wiele wprost
 dorów, jeżeli ma być zapewniona możliwość wypracowywania za-
 Wyznaczenie pewnych godzin, potrzeba lokalu, książek, przy-
 można łatwo powiększyć, czego potrzeba do tej organizacyi.
 marka pewnej organizacyi. Nazwijąc taką markę technologiczną,
 sposób nauczania jednego ucznia przez jednego nauczyciela wy-
 określone formy jakiegoś współdziałania, wtedy już nie procesem

18

Prof. K...

zbiorową. (Wyrząd Szkoła z greckiego scholē, i stąd we wszystkich językach europejskich: Schule, école, school oznacza pierwotnie Czas wolny od pracy, zajęć obowiązkowych, więc czas, który można poświęcić czytaniu, literaturze, muzyce, itp.

W znaczeniu tem przeniósł się ten wyraz do Rzymu, gdzie właśnie wykłady retorów i filozofów tak zwano, podczas gdy szkoła we właściwym znaczeniu nazywała się ludi, (ludus ~~wiadomo~~) Nie może być tu mojem zadaniem, bym skreślił historję szkolnictwa wspomnę tylko, że stosunkowo dość późno szkolnictwo stało się sprawą państwową, że zrazu szkoły powstawały jeżeli nie około jednostki, jak n.p. szkoły sofistów i filozofów greckich, to dzięki staraniu pewnych warstw, stanów, głównie duchownego.

Ponieważ jednak każda szkoła uprawia naukę zbiorową, powstaje pytanie, w jakim stosunku nauka zbiorowa pozostaje do jednostkowej, która jest lepsza? Otóż można łatwo zestawić na podstawie ogólnego doświadczenia dodatnie i ujemne ~~forę~~ strony obu rodzajów nauczania: Dodatnimi stronami nauczania jednostkowego są: 1. Możliwość indywidualizowania nauki. T.j. zastosowania jej do rozwoju umysłowego ucznia, do jego zdolności

*Wskazy i uwagi
jednostkowej nauki i
zbiorowej nauki*

zbiorow. Wymiar szkolni z greckiego schodzą, i są, we wstępnym
 kie języki europejskie: Schul, school, szkoła, szkoła, oznacza pier-
 wotnie czas wolny od pracy, zajęć obowiązkowych, więc czas,
 który można poświęcić czytaniu, literaturze, muzyce, itp.
 W naszym tam przenośnym się tam wymiar do Rzymu, gdzie widać
 nie wykłady profesorów i filozofów tak zwano, podczas gdy szkoła
 we widać innym znaczeniem nazwy się (Indus, Indus, Indus) (Indus, Indus, Indus)
 może być tu moją dziedziną, tym skrajnie historycznym szkolnictwa
 wspomnę tylko, że stosunkowo dość późno szkolnictwo stało się
 sprawą państwową, że stracił szkoły powstawały jeżeli nie około
 jedności, jak n.p. szkoły sofistów i filozofów greckich, to
 dzięki staraniu pewnych warstw, stanów, głównie duchownego.
 Powstał jednak każda szkoła uprawia naukę zbiorową, powstaje
 pytanie, w jakim stopniu nauka zbiorowa porządkuje do jednego
 kowca, która jest lepsza? Odróż można ją w sposób niezawidny pod
 stawie ogólnego doświadczenia doświadczenia i utwór formy strony
 obu rodzajów nauki: Doświadczenia stronami nauki jednego
rodzaju są: i. Możliwość indywidualizowania nauki. T. J. są -
 sposobami jej do rozwoju myślowego ucznia, do jego zdolności

Indus, Indus, Indus
Indus, Indus, Indus
Indus, Indus, Indus

i do jego stanu fizycznego|: dziecko słabowite :|. 2. Możliwość lepszego wyzyskania czasu. Nauczyciel cały czas nauk poświęca jednemu uczniowi, więc może w krótszym, aniżeli przy zbiorowej nauce czasie osiągnąć te same wyniki. A przytem nauka sama krócej może każdym razem trwać, co znowu i dla fizycznego i umysłowego rozwoju ucznia jest nieocenionem. - 18

Ujemne strony nauki jednostkowej: 1. Brak współzawodnictwa, podniecającego pracowitość ucznia. 2. Dużo należy 3. Wielki koszt. - To też jednostkowa nauka wymaga ucznia pilnego albo nauczyciela, który potrafi wzbudzić w uczniu zajęcie żywe. -- Dodatnie strony nauki zbiorowej: 1. Współzawodnictwo uczniów; 2. Mniejszy koszt nauki. 3. Nadto uspołecznienie ucznia, wyrobienie skłonności do ustępstw wzajemnych, solidarności, stępienie jakiegóż nadmiernej uczuciowości etc. - Ujemne strony zbiorowej nauki 1. Trudność, albo nawet wprost niemożliwość indywidualizowania. 2. Wiele czasu straconego, a przytem także szkodliwe wpływy na zdrowie. 3. Często szkodliwe oddziaływanie jednych uczniów na drugich. -- Rozważając, po której stronie przeważają strony ujemne, a po której dodatnie, łatwo zdecydować

i do jego stanu fizycznego: (zależy odpowiednio): 1. S. Możliwość
 może lepszego wykazania czasu. Należy też cały czas nam po-
 święca jednemu uczniowi, więc może w krótkim, a nie przy
 zbiorowej nauce czasie osiągnąć te same wyniki. A przynajmniej
 namka sama krócej może każdym razem trwać, co znów i dla
 fizycznego i umysłowego rozwoju ucznia jest nieocenionym. - 18
 Ujemne strony marki jednostkowej: 1. Brak współzawodnictwa,
 podniecającego prędkość uczenia. 2. Wielki koszt. - To też
 jednostkowa marka wymaga uczenia pilnego albo nauce, jak
 który portali wzbudzić w uczniu zajęcie żywe. -- Dobrze są
ty marki zbiorowe: 1. Współzawodnictwo uczniów; 2. Mniej
koszt marki. 3. Należy zapoznać uczenia, wyrobienie skłon-
ności do nępań wazymy, solidarności, szpiecia jakiej
nadmiernej uczciwości etc. - Ujemne strony zbiorowej marki
1. Trudność, albo nawet niemożność indywidualizowa-
nia. 2. Wiele czasu straconego, a przynajmniej także szkolne
wpływy na zdrowie. 3. Często szkolne oddziaływanie jedynych
uczniów na drugich. -- Rozwiązanie, po której stronie prze-
ważają strony ujemne, a po której dobre, łatwo zobaczyć

my, że dotądnie przeważają po stronie jednostkowej. Ponieważ ma ona jednak też ujemne strony, więc lepszą organizacją nauczania sposób, który pozwala usunąć ile możliwości ujemne strony nauki jednostkowej, a ze zbiorowej przybiera ile możliwości tylko dodatnie. To wtedy, jeżeli jest nauka zbiorowa, lecz taka, by dwóch, najwyżej trzech uczniów brało w niej udział. - Oczywiście, że zaprowadzeniu takiej nauki stają w praktyce na przeszkodzie liczne okoliczności, z których najważniejsza przeszkoda finansowa. To też tylko w formie nauki domowej da się uskutecznić, i to tylko w bardzo ^{i dbałych} ~~zamożnych~~ ^{organizacji} ~~domach~~. Wobec tego najogólniej rozpowszechnioną ^{organizacji} ~~formą~~ jest nauka zbiorowa, w którą biorą udział liczniejsi uczniowie, a w dodatku w szkołach. Trzeba jednak według tych wywodów szkolną formę nauki uważać za konieczne zło. A jednym z głównych zadań nauczyciela musi być, aby właśnie te ujemne strony nauk zbiorowej w miarę możliwości usuwał albo przynajmniej osłabiał.

Paragraf 2. O rodzajach szkół.

Zakłady, poświęcone systematycznemu nauczaniu, dzielą się w rozmaity sposób na różne grupy. Mamy podzielić ^{na} ~~na~~ najważniejszą

Najlepsza organizacja nauki

W tym celu należało przede wszystkim dobrać odpowiednią formę organizacyjną, która umożliwiła by realizację tych zadań.

Najbardziej odpowiednią formą okazała się spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, która pozwoliła na skupienie w jednym miejscu wszystkich niezbędnych sił i środków. W ramach tej spółki wyodrębniła się sekcja, która zajęła się przede wszystkim pracami naukowymi, a pozostałe oddziały zajęły się pracami organizacyjnymi i administracyjnymi. Wobec tego najodpowiedniejszą nazwą dla tej spółki jest Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

W ramach tej spółki wyodrębniła się sekcja, która zajęła się przede wszystkim pracami naukowymi, a pozostałe oddziały zajęły się pracami organizacyjnymi i administracyjnymi. Wobec tego najodpowiedniejszą nazwą dla tej spółki jest Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

W ramach tej spółki wyodrębniła się sekcja, która zajęła się przede wszystkim pracami naukowymi, a pozostałe oddziały zajęły się pracami organizacyjnymi i administracyjnymi. Wobec tego najodpowiedniejszą nazwą dla tej spółki jest Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Współka z ograniczoną odpowiedzialnością

1. Według płci: męskie, żeńskie, mieszane.

2 Według stopnia nauki i odpowiednio do tego według przeciętnego wieku uczęszczających do nich uczniów: a. elementarne czyli początkowe do których pewien wstęp tworzą ogródki dziecięce, ograniczając się niemal wyłącznie do kształcenia formalnego. b. średnie, c. wyższe. |: Akademia :|.

3. Według jednego z dalszego celów nauczania, a według celu szkoły samej: a. zawodowe b. ogólnie kształcące. 4 Według tego, kto utrzymuje szkołę: A. prywatną, b publicznie. Co znaczy prawo publiczności.

5. Według religijnego wyznania uczniów: Wyznaniowe, i międzywyznaniowe. Szkoły publiczne w Austrii międzywyznaniowe.

6. Według języka wykładowego: ^{jednójzyczny, wielojzyczny} ~~Jednolite~~ i utrakwistyczne.

7. Jeszcze jedn podział: szkoły dla dzieci normalnych i dla dzieci upośledzonych n.p. ciemnych, głuchoniemych etc.

To ogólny schemat klasyfikacyjny; rzadko jednak szkoła całkiem wprost da się pod jakiś z tych działów podciągnąć. N.p. Uniwersytet: 1. Po części mieszana, po części męska. 2. Wyższe 3. Zawodowe. |: zawód badaczy naukowych, a nadto księży le-

1. Według poci: męskie, żeńskie, mieszane.
  - 3. Według stopnia nauki i odpowiednio do tego według przeciętnego wieku uczęszczających do nich uczniów: a. elementarne czyli początkowe do których pewien wstęp tworzą odrębki dziecięce, ograniczone i nie się nieści wyłączenia do kształcenia formalnego. b. średnie, c. wyższe. | | Akademię: | | - 3. Według tegoż z dalszego celów naczelnia, a według celu szkoły samej: a. zawodowe b. ogólnie kształcące. - Według tego, kto przyswaja szkołę: a. prywatną b publiczną. Co znaczy prawo publiczności.
    - 4. Według religijnego wyznania uczniów: Wyznaniowe, i międzywyznaniowe. Szkoły publiczne w Austrii międzywyznaniowe.
      - 6. Według języka wykładowego: Jednojęzyczne i dwujęzyczne.
        - 7. Jeszcze jedn podział: szkoły dla dzieci normalnych i dla dzieci upośledzonych n.p. ciemnych, głuchoniemych etc.
          - To ogólny szereg klasyfikacyjny; rzadko jednak szkoła cała kładzie się pod taką z tych działów podziałem. N.p. Uniwersytet: 1. Po części mieszane, po części męskie. 2. Wyższe. 3. Zawodowe. | | Zawód badaczy naukowych, a także kaftki i-

karzy, urzędników administracyjnych, sędziów, adwokatów, na-
 koniec profesorów szkół wyższych i średnich i aptekarzy. Więc
 wielka różnorodność ców. Co je spaja? Naukowe wykształce-
 nie. 3. Publiczna w |: Austrii w Niemczech, Francji, Rosji,
 Włoszech, ale w Anglii i Ameryce przeważnie prywatna : |
 5. Międzynarodowe wyznaczenie. 6. Co do języka, to nasz
 Uniwersytet jest czterojęzyczny, ale nie jest utrakwistyczny.
 7. Teraz przejdźmy do szkoły, która nas specjalnie intere-
 suje.

Paragraf 3. Gimnazjum.

Wiadomo, skąd nazwa się wzięła. W znaczeniu dzisiejszem na-
 zwa ta od czasów odrodzenia i humanizmu, @ zio miasta i oso-
 by, utrzymujące szkoły, poświęcone nauczaniu języków staro-
 żytnych, szkoły te chętnie nazwali gimnazjami, jak to w ogóle
 wówczas mnóstwo starożytnych nazw odnowiono dla nawiązania i
 zewnętrznego nici tradycji. Nie przechodząc historii tych szkół
 w ogóle, ~~ania~~ ani w Austrii w szczególności, tyle
 tylko zaznaczam, co do zrozumienia dzisiejszego stanu rzeczy
 najpotrzebniej ze. Z Epokowym momentem także w Austrii
 kasacya Jezuitów 1773. Przedtem te zakłady średnie niemal wy-

Wobec tego, że w administracyjnych, sądowych, adwokackich, naukowych, na-
 koniec profesorów szkół wyższych i średnich i apokryficznych. Wię-
 wiek różnorodność ców. Co to są? Naukowe wykształce-
 nie. 8. Publiczna w | : Anarji w Niemczech, Francji, Rosji,
 Wiosna, ale w Anglii i Ameryce przeważnie prywatna : |
 5. ~~Wieloletnia~~ wyznaniowa. 6. Co to języka, to nasz
 Uniwersytet jest czterojęzyczny, ale nie jest uniwersytecki.
 7. Teraz przejdźmy do szkół, która ma specjalnie intere-
 sują.

Paragraf 3. Gimnazjum.

Widomo, jak nazwa się wzięta. W znaczeniu dzisiejszym na-
 zwa ta od czasów obrzędów i humanizmu, 8. ale w starszym i o-
 by, utrzymujące szkoły, poświęcone nauce języków łaczo-
 zycznych, szkoły te często nazwali gimnazjami, jak to w ogóle
 wówczas mówiono starożytnych nazw obwołano dla nawiazania i
 zwycięzkiego nie trądyli. Nie przechodzą historii tych szk
 szkół w ogóle, a nie ani w Anarji w szczególności, tyle
 tylko zaznaczą, co do rozmiaru dzisiejszego stanu rzeczy
 najporządniej se. 2 z Epokowym momentem także w Anarji
 kasacja Jesuitów 1773. Prześledźmy szkół średnie niemieckie wy-

łącznie w rękach Jezuitów, a dopiero od początku 18 wieku także książka F. rzy. Całkiem tak jak w Po ce. Średnie zakłady Jezuitów, zwane kolegiami, składały się z następujących stopni: trzy klasy gramatykalne, |: rudiemnta, gramatyka, syntaksis :|, dwie klasy humaniora |: poetyka, retoryka :|, i 2-3 k lata filozofii |: Logika, fizyka, metafizyka :|. To w zasadzie pozostało i po kasacyi jezuitów; Za czasów Maryi Teresy i tutaj zaczęli reformować, ale i jej i późniejsze reformy istoty rzeczy niezmieniły. Chodziło tylko o zaprowadzenie np. greki, albo rozszerzenia lub zwężanie zakresu innych przedmiotów obok łaciny, która była nawskróś dominującą. Pierwsze państwo uregulowanie sprawy 1774, ~~Następne ważniejsze 1805, potem~~ już tutaj gimnazjum właściwe jeszcze wyraźniej odłączone od filozofii t.zw. Gimnazjum miało pięć klas. Ale związek wewnętrzny pozostał chociaż zakłady były odrębne. Tę filozofię zwano wówczas akademią. Następna ważniejsza reforma 1805 za Franciszka I. Gimnazya tam, gdzie Uniwersytet lub liceum |: t.zw. akademickie gimnazya :| sześć klas, inne pięć klas. Licea zawierały kurs filozofii dawniejszej dwuletni, na uniwersytetach, którym je tę filozofią przydano,

języcznie w rękach jezuitów, a dopiero od początku 18 wieku
także kazał I. try. Cerkiew tak jak w Po. ee. Sześćna zakłady

jezuitów, zwane kolegiami, składają się z następujących
dni: trzy klasy grammatyczne, | : rudyment, grammatyka, sym-
także: |, dwiek klasy humaniora | : poetyka, retorika: |, i
2-3 k. lara filozofii | : logika, fizyka, metafizyka: |. To w

zasadzie pozostało i po kasacji jezuitów; Za czasów Maryi
Terazy i tutaj zaczęli reformować, ale i tej i pozostała to
Tomy lara w rzeczy niezmienną. Chodziło tylko o zaprowadze
nie np. greki, albo rozszerzenia lub zwiększenie zakresu in-
nych przedmiotów obok łaciny, która była nawkroć dominującą.
Pierwsze państwo wcielowało sprawę 1774, Następnie wzniesi
are 1805, potem już tutaj gimnazjum właściwe zaczęło w yraf-
niej odłączone od filozofii r. zw. Gimnazjum miało pięć klas.
Ale związek wewnętrzny pozostał kochać zakłady były odgrodne.
Te filozofie zwano wówczas akademią. Następna wzniesiła to
form 1805 za Franciszka I. Gimnazya tam, gdzie Uniwersytet
lub liceum | : r. zw. akademickie gimnazya: | sześć klas, inne
pięć klas. Licea zawierały kurs filozofii dwunajdziesiąt dwu-
letni, na uniwersytetach, którym je te filozofie przysiano,

trzy lata. W roku 1819 wszystkie gimnazya otrzymały 6 klas, a w roku 1824 zredukowano filozofię w ogóle na lat 2, także gdy ją słuchano w uniwersytetach. Tak pozostało przez dłuższy czas, chociaż uxstawicznie krytyki, dążenia do reform itd. Dopiero wtedy zabrano się do reformy, gdy stworzono osobne Ministerstwo oświaty, którego przedtem nie było. | Marzec 1848 :| Ministerstwo to samo ogłosilo skoro powstało, "Projekt zarysu publicznego szkolnictwa: | Entwurf der Grundzüge des öffentlichen Unterrichtswesens: | Opracował je Ernest Baron Feuchtersleben, ur. 1806, lekarz, był jakiś czas profesorem uniwersyteyu, albo raczej docentem, a 1848 szefem sekcji w min. oświatyUm 1849. Na podstawie tego projektu opracowano Projekt organizacyjny dla gimnazyów i szkół realnych w Austrii (i. Bruck) Autorami jego Franciszek Exner, ojciec żyjących dziś i działających dwóch profesorów uniwersytetu wiedeńskiego i jednego w Innsbrucku. Fr. Exner 1802 ur. w Wiedniu, od 1831 profesorem filozofii w Pradze, od 1848 jako radca min. w min. oświaty Um. jako delegat ministeryalny w Lombardyi 1853. On między innymi jako ywznawca filozofii Herbarta ugnałował jej 8 ugolet

IV

rzymi jako wyznawca filozofii empirystycznej i w 1831
 On mijał w 1831. On mijał w 1831. On mijał w 1831.
 filozofii w Pradze, od 1848 jako profesor w min. oświaty
 Innsbrucku. Fr. Exner 1802 nr. w Wiedniu, od 1831 profesorem
 których dwóch profesorów uniwersytetu wiedeńskiego i jednego w
 Autorami tego Traktatu Exner, ościsł wyjątków i dalsze
Projekt organizacyjny dla gimnazjów i szkół realnych w Austrii
 w min. oświaty w 1849. Na podstawie tego projektu oprowadzono
 tam uniwersytetu, albo raczej doctorem, a 1848 zaszefem sekcyi
 von Fechnerleben, nr. 1806, lekarz, był jakimś czas profeso-
 der öffentlichen Unterrichtswesens: | Opisował Je Exner Pa-
 takt zarząd publicznego szkolnictwa: | Einwurf der Grundzüge
 1848: | Ministerstwo to samo ogłosiło skoro powstaje, "Pro-
Ministerstwo oświaty, którego przebieg nie było. | Minis-
Dopiero wtedy zabrano się do reformy, gdy stworzono osobne
 zay czasu, chociaż ukształtowanie krytyki, dążenia do reform i
 gdy się stało w uniwersytetach. Tak pozostało przez dłu-
 a w roku 1834 badawani filozofii w og. na Jar 2, także
 przy Jarze. W roku 1819 wzrostła gimnazja otrzymały 6 klas,

VI

ni wpływ w Austrii. Razem 21 z ułan Hermann Bonitz
dziem przywódcą w Austrii 1814 w Langensalza. Zaczął karierę nau-
czycielską w gimnazyjach pruskich, 1849 profesorem uniw. w
Wiedniu, 1857 zwrócił znowu do Berlina, umarł tamże 1888.

Wprowadzenie w życie należy zawdzięczyć ministrowi oświaty
Leonowi hr. Thunowi, Uzyskał w r. 1849, 16. września sank-
cję cesarską na tę nową organizację, zrazu prowizoryczną, a
16. grudnia 1854 nastąpiło definitywne zatwierdzenie nowego
planu nauk, nowej organizacji. Przy tem def. zaprowadzeniu
jeszcze kilka drobniejszych zmian. (*n. p. propozycja w S. Klaryng myślenie*
na 7" 8)

Na czem polega ta nowa organizacja, nad tem bardzo szeroko
nie potrzeba się rozwodzić; stworzony przez nią stan rzeczy
trwa do dnia dzisiejszego z drobnymi tylko zmianami.

Dalsze rozporządzenia o treści zasadniczej dotyczyły tylko je-
zyka wykładowego. S Dawniej był łaciński, od Józefa II niemie-
cki został dopuszczony, reforma Thuna zaprowadziła dla wszyst-
kich państwowych gimnazyów język niemiecki jako wykładowy.
Został on ponowieni zatwierdzony 1859, Ale już w roku potem
ministertstwo musiało ze względu na żądania nieniemieckich na-
rodowości Austrii zgodzić się na utrakwizm w niektórych krajach

ni w tym celu. Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

Wskazywać należy, że w tym celu należało przede wszystkim wypracować jednolitą koncepcję polityki państwa.

jach. Był to stan przejściowy, nikogo niezadowolający. Od 1866 począwszy języki nieniemiecki zaczęły sobie zdobywać prawo obywatelstwa. U nas polski język od 1867 z pewnymi wyjątkami: Brody, Lwów II. Lwów akademickie :| Dzisiejszy stan znany, uregulowany ustawami z 1874 i 1880 :|

Co się tyczy organizacyi gimnazyów, projekt Exnera i Bonitza tak ją w głównych punktach określa: " Oba lata obowiązkowego kursu filozoficznego mają być z obu latami humaniorów złączone w gimnazyum wyższe, od którego oddziela się pod względem stopnia metodycznego gimnazyum niższe, pozostające jednak w ścisłym związku z gimnazyum wyższem jako przygotowanie do niego w kierunku wszystkich przedmiotów nauki. Rozstrzygającym dla zadania całego gimnazyum czynnikiem jest pojęcie ogólnego wyższego wykształcenia; gimnazyum zawiera kompletny kurs nauk matematyczno-przyrodniczych na równi z przedmiotami historyczno-filologicznymi, a jego punkt ciężkości tkwi we wzajemnym stosunku obu grup przedmiotów. Tygodniowa ilość godzin w jednej klasie wynosi między 22- 26. " Kombinacja systemu nauczycieli klasowych i fachowych, egzamin dojrzałości. - W Wy-

czej. Był to stan przejściowy, nikogo niezadowolający. Od
 1866 począwszy języki niemieckie zaczęły być znowu
 wo opuszczane. U nas polski język od 1867 z pewnymi wyjątkami
 mi: Brody, Lwów II. Lwów akademickie: | Działający stan zna-
 ny, uregulowany ustawami z 1874 i 1880: |
 Co się tyczy organizacji gimnazjów, projekt Exners i Bonitz
 tak się w głównych punktach określa: "Obszar obwodzkowego
 kursu filozoficznego mają być z obu latami humaniorów złączo-
 ne w gimnazjum wyższe, od którego oddziela się pod względem
 sposobu metodycznego gimnazjum niższe, pozostające jednak w
 ścisłym związku z gimnazjum wyższym jako przygotowanie do nie-
 go w kierunku wszystkich przedmiotów nauki. Pozostającą
 dla zadania całego gimnazjum czynnikiem jest pojęcie ogólnego
 wyższego wykształcenia; gimnazjum zawiera kompletny kurs nauk
 matematyczno-przyrodniczych na równi z przedmiotami historycz-
 no-filozoficznymi, a jego punkt ciężkości tkwi we wszechstron-
 nym kształceniu obu grup przedmiotów. Tygodniowa ilość godzin w je-
 dnej klasie wynosi między 22-26." Kombinacja systemu nau-
 czycielski klasowych i fachowych, egzamin dojrzałości. - W Wy-

konania tego projektu określono jako cel: "dostarczenie wyższego wykształcenia ogólnego opartego na językach klasycznych i ich literaturze oraz przygotowanie tam samem do studjów uniwersyteckich". Bliższe określenie tych celów zawierają Wskazówki do sprawowania urzędu nauczycielskiego, wydane jako dodatek i uzupełnienie instrukcyi dla nauczania gimnazyalnego. Mianowicie przy okazji szczegółowych przepisów o ~~okazy~~ egzaminie dojrzałości cały szereg dotyczących uwag, z których wynika: że przez owo ogólne wykształcenie należy rozumieć posiadanie takiego zakresu pozytywnych wiadomości, bez których ukończony uczeń nie mógłby ~~bar~~ uczestniczyć w duchowym życiu swego narodu i świata w ogóle. Zarazem jednak kładzie się nacisk na wyszkolenie formalne, które jest niezbędnym warunkiem studjów naukowych, jak je uprawia uniwersytet i od swych uczniów żąda. Ale nie tylko o wychowaniu intelektualnym mówi się, lecz także o moralnym i fizycznym. Potrzebę księgi klasowej n.p. uzasadniają te Wskazówki właśnie potrzebą jedno litego postępowania z uczniem ze strony wszystkich nauczycieli w celach wychowawczych. A także wiadomo, że wychowanie fi-

w celach wychowawczych. A także wiadomo, że wychowanie fi-
 zyczne poprzedzania z ucznia ze strony wychowawców naukowych
 klasowej n.p. uważają je Warkowski właśnie potrzebę jedno-
 mówić się, lecz także o moralnym i fizycznym. Potrzebę kate-
 zych ucznia o wychowaniu intelektualnym. Ale nie tylko o
 trunkiem studiów naukowych, jak to uprawia uniwersytet i od-
 się nacisk na wyższe formy, które jest niezbędny w-
 życia swego narodu i świata w ogóle. Zarazem jednak klasa
 ukończony uczeń nie mógł być ~~nie~~ nieświadomy w dalszym
 zdobywanie takiego zakresu pozytywnych wiadomości, bez których
 nika: że przez owe ogólne wykształcenie należy rozumieć po-
 minie dojrzałości całej szeregu dotyczących waga, z których wy-
 stanowicie przy okaz i szcze głowych przepisów o ekspozycji
 bogactw i zapewnienie intrygi dla nauzanis gimnazjalnego
 Warkowski do sprawnienia między naukowców, wydane jako
 uniwersyteckich". Bliższe określenie tych celów zawiera się

i ich literaturze oraz przygotowania tam razem do studiów u-
 go wykształcenia ogólnego opartego na językach klasycznych i
 konania tego projektu określono jako cel: "dobrotę wyzas

zyczne odgrywa tu ważną rolę. Można więc cele gimnazjum w ten sposób zestawić: A. Cele bezpośrednie. Wykształcenie ogólne i formalne w wyżej wskazanym stopniu i zakresie. B. Cele dalsze: Oddziaływanie wychowawcze na uczniów, Wychowanie fizyczne młodzieży - Co się tyczy celów bezpośrednich, trzeba pamiętać, że oba te cele są równorzędne w gimnazjum, że więc nie wolno na jeden z nich kłaść szczegółowy nacisk kosztem drugiego. Stosownie do tego urządzone są plany naukowe i cały sposób nauczania. Będziemy o tem jeszcze szczegółowo mówili. Co się tyczy celów dalszych, niemożę im nauka gimnazjalna sprostać w tym samym stopniu, co celom bezpośrednim. Pamiętać też należy, że nauczanie młodzieży powierza się zwikle w zupełności szkole, conajwyżej pewne uboczne uzupełnienia, jak języki lub muzyka bierze dom rodzicielski na siebie. Natomiast co do wychowania moralnego dom rodzicielski w pierwszym rzędzie jest do tego powołany wspólnie z kościołem i całym społeczeństwem. Ale szkoła może i musi współdziałać z tymi czynnikami wychowawczymi i tym sposobem stać się sama takim czynnikiem. Ze taka rola szkoły jest konieczna, wynika z nastę-

zyczenie obywatela tu ważną rolę. Można więc cele gimnazjum w ten
 sposób zrealizować: A. Cele bezpośrednie. Wykazujące ogólne i
formalne w wyżej wskazanym stopniu i zakresie. B. D. Cele dalsze
szere: Oddziaływania wychowawcze na uczniów, Wychowawcze fizyczne
młodzieży - Co się rozumie przez bezpośrednie, trzeba pamiętać
 że, że o te cele są równorzędne w gimnazjum, że więc nie
 wolno na jeden z nich kłaść szczególony nacisk kosztem drug-
 iego. Stosownie do tego urzędowe są plany naukowe i celny
 sposób nauczania. Będziemy o tem jeszcze szczególnie mówili.
Co się rozumie przez dalsze, niemniej im nauka gimnazjalna
 sprząta w tym samym stopniu, co celom bezpośrednim. Pamiętaj-
 też należy, że nauczanie młodzieży powtarza się zw kła w su-
 pełności szkole, consisting pewne szpecne uzupełnienia, jak
 języki lub muzyka przez dom rodzicielski w dziedzi e. Natomiast
co do wychowania moralnego dom rodzicielski w pierwszym rzę-
dzie jest do tego powołany w pełni z kościołem i całym spo-
 łeczeństwem. Ale szkoła może i musi współdziałać z tymi czyn-
 nikami wychowawczymi i tym sposobem stać się sama takim czyn-
 nikiem. Ze taka rola szkoły jest konieczna, wynika z nastę-

pujących okoliczności: 1. Uczeń spędza w gimnazjum wielką część czasu i życia swego; uczeń przez osiem lat chodzi do gimnazjum, przez które wyrabiają się w nim podwaliny charakteru, poglądu na życie i jego zadania, spędza ten czas więc w ważnej epoce swego życia; sam pobyt w szkole, stykanie się z kolegami i wynikające stąd dodatnie i ujemne objawy na jego rozwój moralny mają wpływ, sama osoba nauczycieli także. Gdyby więc szkoła nie dbała o stronę wychowawczą, mogłaby osłabić wpływ wychowawczy domu rodzicielskiego, mogła by nawet wzbudzić obojętność u ucznia względem etycznych punktów widzenia, bo tak by się stało, gdyby uczeń widział, że w szkole zupełnie nie ma wagi to, co w domu zawsze mu bywa w uszy kładzili one.

2. Treść nauki i sam sposób jej udzielania wywiera wpływ na charakter ucznia. Formują się poglądy, uczeń przyzwyczaja się do pracy i spełniania obowiązków. Jeżeli szkoła na to nie zwraca, wymagania, które stawia uczniowi, raczej ujemny wywrą wpływ na niego; uczeń będzie się starał uchylać się od pracy, będzie ją brał jaknajmniej ect. Więc tutaj oddziaływanie w kierunku wytworzenia dodatnich skutkówu niezbędne. 3. Często wsku

1. Uczeń spędza w gimnazjum wielką część czasu i żyje w świecie; uczeń przez całe życie do gimnazjum, przez które wytrudzi się w nim podwaliny charakteru. Podjęciu na życie i jego zadania, spędza ten czas więc w ważnej epoce swego życia; sam pobyt w szkole, uzyskanie się z kolegami i wyznikające z tego doświadczenia i utajone objawy na jego rozwój moralny mają wpływ, same osoba nauczycieli także. Gdyby więc szkoła nie dbała o stronę wychowawczą, mogłaby osiągnąć wpływ wychowawczy domu rodzicielskiego, mogła by nawet wadzić. Istotną obciążeniem w uczeniu względem innych punktów wiedzy, do tak by się stało, gdyby uczeń widział, że w szkole zupełnie nie ma wagi to, co w domu zawsze mu było w nocy kładzione.

2. Ciepły nauki i sam sposób tej uczenia wywierają wpływ na charakter ucznia. Formują się poglądy, uczeń przyzwyczaja się do pracy i spełniania obowiązków. Jeżeli szkoła ma to nie zwą, wymagania, które stawia uczniowi, przez utajony wpływ wpływ na niego; uczeń będzie się starał uczyć się od pracy, będzie się starał takimi jak jest. Właściwie tutaj odkształcanie w kierunku wytworzenia doświadczenia skutkowo niezbędne. 3. Często widać

tek niemożności lub niedbałości rodziców o wych. moralne szkoła jest jedynym czynnikiem wychowawczym; musi więc starać się o to, by przynajmniej ona według możliwości przyczyniała się do jakotakiego wychowania ucznia. 4. Dbalność o rozwój moralny, o wyrobienie charakteru jest niezbędnym warunkiem skuteczności nauki. Wyrobienie poczucia obowiązku, zamiłowania do pilnej i wytrwałej pracy. - Zupełnie podobnie da się uzasadnić potrzeba uwzględnienia wych. fizycznego 1. Szkoła musi sw. powagą wspierać usiłowania domu rodzicielskiego. 2. Nauka szkoda naraża dzieci na wpływy szkodliwe pod względem fizycznym; przeciwdziałając tym wpływom ujemnym szkoła tem samem wywiera wpływ dodatni na wych. fiz. 3. Rodzice często zaniedbują wych. fizyczne dzieci swych, więc szkoła musi w miarę możliwości uzupełnić tę lukę. 4. Zdrowie ucznia jednym z najważniejszych warunków skuteczności nauki |: Opuszczanie, brak siły i chęci do nauki u słabowitych dzieci: | - O tem wszystkim tem więcej pamiętać należy, ile że lata rozwoju przypadają na gimnazya. Należałoby życzyć, aby nauczyciel starał się uzupełniać wych. fizyczne uczniów także w tych kierunkach, w których prawie nigdy dom rodzicielski wskutek jakieg

jak niemożności lub niemożności rodziców o wych. moralne szkole
 że jest jedynym zynikiem wychowawczym; i więcej starać
 się o to, by przynajmniej ona według możności przyczyniała
 się do jakiegoś wychowania ucznia. 4. Dbałość o rozwój
 moralny, o wyrobienie charakteru jest niezbędnym warunkiem skut-
 eczności nauki. Wyrobienie poczucia obowiązku, samowładnia
 do pilnej i wytrwałej pracy. - Zapewnić podobnie do się usu-
 wanie potrzeby uwzględnienia wych. fizycznego i. Szkole musi
 sw. powagę wpaść na zdrowie rodzica i. 2. Nauka
 szkole narządzić dzieci na wpływy szkodliwe pod względem fizycz-
 nym; przeciwdziałać tym wpływom ujemnym szkole i. 3. Nauka
 wywierać wpływ dobrotliwy na wych. fiz. 3. Rodzice często zanied-
 bują wych. fizyczne dzieci swoich, więc szkole musi w miarę
 możliwości zapewnić tę funkcję. 4. Zdrowie ucznia jestym z najwa-
 żniejszych warunków skuteczności nauki i. Opuszczenie, brak
 się i chęć do nauki i odpowiedzialności dzieci: - O tem wstaje-
 ktem tem więcej pamiętać należy, ile że jest rozwoju przypa-
 dają na gimnazya. Należyoby być, aby nauczyciel starał
 się zapewnić wych. i fizyczne uczniów także w tym kierunku
 kach, w których prawie nigdy dom rodzicielski warunków jakiejś

fałszywej pruderyi swego obowiązku nie spełnia. - Tak mniej
więcej przedstwiają się cele działalności nauczyciela gimna-
zyalnego; cele bardzo ważne. Nim przejdę teraz do następnego
 rozdziału, do materiału naukowego i jego rozkładu, jeszcze w
 uzupełnieniu kilka słów o szkołach realnych, do których równ
 tutaj w uniwersytecie przysposabiają się nauczyciele.

Początek szkół realnych w państwie austriackim w epoce Maryi
 Teresy, jak gimnazya. Wspomnę tylko, że kto pragnie już te-
 raz bliżej się zapoznać z organizacją gimnazyów i z dotyczą-
 cemi przepisami, znajdzie zebrane wszystkie materiały: "Usta-
 wy i rozporządzenia, obowiązujące w galicyjskich szkołach
 średnich, zestawik Henryk Kopia. Można otrzymać w Administra-
 cyi czasopisma Muzeum, Małedkiego 5, cena 1 Kor. 60 hal.
 1900 wyszło jako odbitka ze Zbioru ustaw i rozporządzeń admi-
 nistracyjnych Piwockiego.)

Szkoły realne. Punktem wyjścia tutaj dwie rzeczy. Na Moraw
 wach jako kraju najwyżej pod względem rozwoju przemysłowego
 stojącym sprobowano założyć w drugiej połowie wieku XVII
 szkoły przemysłowe. To jednak się nie udało, brakło nauczycie-
 li i podręczników. Natomiast w Wiedniu założono 1770 szkołę

i i podjęzniczków. Naomiar w Wiedniu zakończono 1770. szkołę
 szkoły przemysłowe. To jednak się nie udało, praktycznie nauczyła
 stojącym spróbowano zakorzyć w dziedzinie powoli w roku XVII
 wach jako kraj najwyżej pod względem rozwoju przemysłowego
szkoły realne. Punktem wyjścia tutaj dwie rzeczy. Na Morawach
 niarce (w tym Pilsockiego).
 1900 wyszło jako odbitek ze Zbiornikar i rozporządzeń admi
 czy czasopiśmie literatury, miesięcznego 5, cena 1 Kor. 60 hal.
 średnich, zastawili Henryk Kopis. Można otrzymać w Administrac
 wy i rozporządzenia, opowiadające w salicydycznych szkołach
 comi przepisami, znać dala zabrane wszystkie materiały: "Usta
 ras bliżej się zapoznać z organizacją gimnazjów i z dotycz-
 Tereny, jak gimnazja. Wapomnę tylko, że kro pragnie już te-
 Pojętek szkół realnych w państwie austriackim w epoce Maryi
 tutaj w uniwersytecie przysposabiają się nauczytela.

Real-Handlungsakademie" która miała "junger Leuten die sich der Handelsschaft widmen wollen, gründliche Kenntnis von allem verschaffen, was einen geschickten Handelsmann von einem Krämer unterscheidet." Wszelkie inne praktyczne wykształcenie odczytało się zaś wówczas czwartą klasą t.zw. szkół głównych |: Szkoły trywialne, główne i normalne :| Ale ta akademia wiedeńska także jakoś nie szła, dlatego już 1796~~5~~ projektowano zaprowadzenie szkół realnych, które miały służyć młodzieńcom, wstępujących do stanów nieuczonych, dać po ukończeniu szkoły głównej potrzebne do swego praktycznego zawodu wykształcenie. Szkoły te miały się łączyć z czwartą klasą szkół ~~normalnych~~, głównych, i zawierać pewien materiał dla wszystkich wspólny, a w latach najwyższych pewnie podziela według potrzeb praktycznych, budownictwo, przemysł, rolnictwo. Według tego planu założono istotnie szereg szkół realnych trzyklasowych, w Wiedniu i Brnie 1811, w Brodach 1815, we Lwowie i Tryeście 1817. Ale już 1815 akademia realna wiedeńska została złączona z zakładem politechnicznym i obejmowała już tylko dwa lata studjów. W niektórych innych miejscowościach powsta

Realnauki i nauki przyrodnicze" która miała "młodsze lata" niż nauki humanitarne, a więc w tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne.

W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne.

W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne.

W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne.

W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne.

W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne.

W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne.

W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne.

W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne. W tym czasie nauki przyrodnicze były uważane za nowsze i bardziej przydatne.

29
ry ze środków szkoły realne trzyklasowe, i tak zostało do roku
~~1418148~~ 1848 kiedy to ministerstwo ośw. ~~by~~ rnowo powstałe i
tym szkołom poświęciło uwagę. Po różnych projektach wrowado
no w życie |: za ministra Thuna :| 1851 następującą organiza
cję: Celem ogólne wykształcenie bez podstawy klasycznej, pew
ne przygotowanie do zawodów przemysłowych, oraz do szkół tech
nicznych. Niższa i wyższa szkoła realna, każda o trzech latach
Przedmioty: obowiązkowe: Religia, język wykładowy i drugi ew.
język krajowy, geografia, mat. elementarna i zastosowana,
zasady nauki i kredycie, historia naturalna, fizyka, nauka o
budowimaszyn , chemia, rysunki w połączeniu z architekturą
i modelwoaniem. ~~Niemiec~~ Francuski język wówczas jeszcze z in
nemi przedmiotami jako nieobowiązkowy. Bardzo szybki rozwój
na tej podstawie, już 1863, w dwanaście lat później 24. ca-
łych szk. realnych, a 16 samodzielnych szk. realnych niższych
10,000 uczniów |: Dzisiaj 103 :| Ale mimo to skargi na pew
ne braki i niedostatki nie ustają. Więc w roku 1867 zmiana ra
dykalna. Ustawodawstwo w sprawach szkół realnych przekazano se
sejmom krajowym. W roku 1868 rząd przedłożył sejmom projekt

W roku 1868 rząd przeniósł sejmow projekt
dyktans. Uszczegóławiało w sprawach szkół realnych przekazało się
na braki i niedostatek nie narodził. Wiele w roku 1867 zmiana na
10,000 uczniów | : Działaj 103 : | Ale mimo to aktywność na pow
nych szk. realnych, a 16 samodzielnym szk. realnych niższych
na tej podstawie, już 1867, w dwanaście lat później 24. ca-
nami przedmiotami jako nieodpowiedź. Bardzo szybko rozwój
i modelowania. Niemniej francuski język wówczas jeszcze z in-
budowlanszyn, chemia, tytaniki w połączeniu z architekturą
zasady nauki i kredyty, historia, nauka, fizyka, nauka o
język krajowy, geografia, mat. elementarna i zastosowana,
Przedmiot: opaszkowe: Religia, język wykładowy i drugi ew.
niższych. Niższa i wyższa szkoła realna, każda o trzech latach
nie przydzielanie do zawodów przemysłowych, oraz do szkół tech-
ny: Celem ogólnym wykształcenie bez powiaty klasycznej, pow-
no w życie | : za ministra Thuna : | 1851 następującą organizac-
Tym szkołom poświęcić uwagę. Po różnych projektach wrowdo
1418148-1848 kiedy to ministerstwo ośw. i nauki powołało i
ty ze środków szkoły realne trzyklasowe, i tak zostało do rok

ustaw, o tyle tylko się różniących, ile tego wymagały stosunki poszczególnych krajów koronnych Austryi. Sejmy, Jedne prędzej, drugie później pochwalaly te projekty z pewnymi zmianami; przypominam, że prze dwoma laty nasz sejm ponownie pewne drobniejsze zmiany uchwalił. Wszędzie siem klas, oraz egzamin dojrzałości jako warunek przejścia do szkoły politechnicznej. Mia tej pozornej decentralizacji przeciw decentralizacya, gdyż plan naukowy pozostawiony rządowi centralnemu, a ustawy krajowe tylko stronę administracyjno-prawną oraz samo następstwo przedmiotów nauki. Na podstawie tych ustaw ~~po raz~~ rząd dla poszczególnych krajów od roku 1870 począwszy wydawał plany nauk; ale i to okazało się niepraktycznym i po bogatszych doświadczeniach w roku 1879 normalny plan nauk przez Ministerstwo wydany, który zakreslał ogólne ramy dla planów, mających wbyć wudanymi przez władze w poszczególnych krajach. Dziś taki stan rzeczy, że we wszystkich szkołach realnych austryackich obowiązkowe: Religia, język wykładowy, geografia, historia, matematyka, historia naturalna, fizyka, chemia, rysunki geometryczne, geometrya wykreślna, rysunki odręczne. Zaś co do języków żyjących już różnice, w niektórych francusk

V

Zaś co do języków żyjących już różnice, w niektórych krajach
amiki geometryczne, geometryczne, rysunki ogólne.
historja, matematyka, historia naturalna, fizyka, chemia, ty-
stryckich opowiadkowe: Religia, język wykładowy, geografja.
Dziś taki stan rzeczy, że we wszystkich szkołach polskich su-
mających wód włączamy przez wzgląd na poszczególne kraje.
Ministerstwo wybrało, który określić ogólne ramy dla planów.
gatunek doświadczenia w roku 1879 normalny plan nauk przez
wsi plany nauki; ale i to okazało się niepraktycznym i po do-
rząd dla poszczególnych krajów od roku 1870 począwszy wyga-
następstwo przedmiotów nauki. Na podstawie tych danych po roz-
stawy królowe tylko stronę administracyjno-prawną oraz samo-
cya, gdyż plan naukowy pozostawiony rządowi centralnemu, a u-
nicznej. Tym też pozorniej generalizacji przesłać centraliz-
ograniczenia dojrzałości jako warunek przejścia do szkoły policeal-
pawne drobnostki zmiany dokwalifik. Wszędzie takim klas, oraz
przędzi, drugie różniej podchwalały te projekty z pewnymi
ki poszczególnych krajów koronych Austrii, Szwajcjerii, Belgii,
czarow, o tyle tylko się różniących, ile tego wywarły stosunki

V

w innych |: jak Tyrol :| włoski, niekiedy w wyższej szkole realnej także angielski, . Nadto w n w m...wskich szkołach r realnych obowiązkowa logika, w siódmej klasie, zasady ekonomii politycznej w aAustrii górnej, w niektórych gimnastyka, kaligrafia. Omawiam to wszystko, gdyż nie będę już omwiał planu naukowego osobno w szkołach realnych. Zwracam się teraz do materiału naukowego w gimnazyach.

*Literatura: Beer i Hübner
Die Fortbildung d. Unterrichtsveream in d. Luth. u. d. Oertlichen
Utrung 1867 (76 29 O. N.) | Hübner d. Enzykl. d. p. G. i. U. u.
T. u. u. 1883 (21 94 96) tom I. Fickler u. Oertlichen Utrung*

Rozdział II. Materiał naukowy i jego rozkład.

1. Pojęcie i podział materiału naukowego.

Przez materiał naukowy ~~nazywamy~~ rozumiemy wszystko to, czego się uczeń uczy. ~~w szkole~~. Materiałem danej szkoły to, czego się uczeń w daną szkołę uczy, to czego go szkoła ta uczy. Dotyczy to tak właściwych wiadomości i jak też czynności, których się uczeń dzięki szkole uczy wykonywać. N.p. Działania rachunkowe, albo rysunki lub kaligrafia. Ilość zaś tego materiału nazywa się zakresem jego. Mówimy n.p. że materiał naukowy

w innych : jak Tyrol : wioski, niekiedy w wyżej szkole
 realnej także węgelski, . Niebo w n w m w wskich szkołach r
 realnych opowiadkowa logika, w siołach klasie, zasady ekonomii
 politycznej w asatyfii górnictwa, w niektórych gimnazjów, jako
 grata. Omawiam to wszystko, gdyż nie będą już omawiać planu
 naukowego osobno w szkołach realnych. Zwracam się teraz do

materyjii naukowego w gimnazjach. *Interesuje: Dier, Naturgeschichte*
Die Fortschritt der Naturwissenschaften in der letzten halben Jahrhunderte
Strom 1867 (F. v. S. / Naturgeschichte der Menschheit I. Bd. S. 11)
Der Mensch 1860 (S. v. S. / Naturgeschichte der Menschheit I. Bd. S. 11)

Rozdział II. Materyjii naukowy i jego rozkład.

1. Pojęcie i podział materyjii naukowego.

Przez materyjii naukowy nazywamy rozmiarem wszystko to, czego
 się uczy w szkole. Materyjiiem danej szkoły to, czego
 się uczy w danej szkole uczy, to czego go szkoła uczy. Do-
 wodzi to tak właściwych wiadomości i tak też czynności, których
 się uczy dzięki szkole uczy wykonywać. N.p. Działania techniczne
 kowe, albo rysunki lub kaligrafia. Ilość zaś tego materyjii
 nazywa się zakresem tego. mówimy n.p. że materyjii naukowy